

Nr 151.

Ankom till riksdagens kansli den 18 maj 1931 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekämpande av arbetslösheten jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Uti den till riksdagen den 3 januari 1931 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1931/1932 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 8 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, till bekämpande av arbetslösheten beräkna ett extra reservationsanslag av 7,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 20 mars 1931 dagtecknad proposition, nr 201, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

För år 1921 anvisade 1920 års riksdag ett förslagsanslag, högst, å 1,000,000 kronor för bekämpande av arbetslösheten (riksdagens skrivelse nr 410). Vidare anvisade 1921 års riksdag för samma år till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd på tilläggsstat dels enligt skrivelse nr 177 ett förslagsanslag, högst, å 11,000,000 kronor — varav en summa av 500,000 kronor beräknades till bestridande av särskilda åtgärder för lindrande av nöd, som i följd av arbetslöshet drabbat personer, vilka icke enligt då gällande författning voro kvalificerade att erhålla arbetslöshetsunderstöd — dels ock enligt skrivelse nr 350 ett reservationsanslag av 23,500,000 kronor. De genom allmänna arbetslöshetsanslag för år 1921 av riksdagen anvisade medlen utgjorde alltså sammanlagt 35,500,000 kronor. I det närmaste hela detta belopp togs under samma år jämlikt Kungl. Maj:ts särskilda beslut i anspråk dels för nödhjälpsarbe-

ten, dels för särskilda ändamål. Vad beträffar dessa särskilda ändamål torde här få erinras, att bland dem även ingick hjälp till utförandet av vissa vägföretag i fria marknaden. Genom beslut den 2 september 1921 ställde nämningen Kungl. Maj:t till statens arbetslöshetskommissions förfogande från förenämnda reservationsanslag å 23,500,000 kronor ett belopp av högst 1,000,000 kronor, att mot redovisningsskyldighet användas dels till förskotterande, mot av kommissionen godkänd säkerhet, av erforderliga medel för utförande av med statsmedel understödda väganläggningar och vägförbättringar m. m., dels ock till gäldande av belopp, varmed den för dylikt vägföretag beräknade kostnaden kunde komma att överskridas.

Dessutom anvisade 1921 års riksdag under titel »Utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet» på tilläggsstat för år 1921 ett reservationsanslag av 9,000,000 kronor, att utgå av lånemedel och att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för sådana arbeten vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, vilka kunde påkallas för bekämpande av arbetslösheten (riksdagens skrivelse nr 339 B).

För år 1922 anvisade 1921 års riksdag ett förslagsanslag, högst, å 3,000,000 kronor, till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd. För sistnämnda ändamål beräknades 500,000 kronor (riksdagens skrivelse nr 350). Vidare beviljades av 1922 års riksdag på tilläggsstat för samma år för bekämpande av arbetslösheten reservationsanslag till sammanlagt belopp av 85,000,000 kronor, därav ett belopp av 10,000,000 kronor finge användas till statsbeställningar och kristidsarbeten genom kommunikationsverken och ett belopp av 5,000,000 kronor för beställningar genom andra ämbetsverk (riksdagens skrivelse nr 291).

Dessutom medgav 1922 års riksdag, att då ännu odisponerade delar av de till uppförande av bostadshus för tjänstemän vid postverket, telegrafverket samt statens järnvägar och vattenfallsverk å riksstaten för år 1921 och å tilläggsstaten för år 1920 anvisade reservationsanslag om tillhoppa 17,500,000 kronor finge — med undantag av ett belopp av högst 820,000 kronor, som beräknades åtgå för vissa särskilda ändamål — enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för sådana arbeten för telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks räkning, vilka kunde påkallas för bekämpande av arbetslösheten. Ytterligare anvisade 1922 års riksdag för sistnämnda ändamål på tilläggsstat för år 1922 under titel »Utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet» ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor att utgå av lånemedel (riksdagens skrivelse nr 99).

För tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisade 1922 års riksdag ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor (riksdagens skrivelse nr 291).

Med hänsyn till befintliga reservationer å tidigare anvisade anslag till arbetslöshetens bekämpande äskades icke något allmänt arbetslöshetsanslag för *budgetåret 1923/1924*.

Däremot anvisade 1923 års riksdag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning i ämnet, för sådana arbeten för telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks räkning, vilka kun-

de påkallas av arbetslösheten, för sistnämnda budgetperiod ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor att utgå av lånemedel (riksdagens skrivelse nr 295).

Vidare må i detta sammanhang nämnas, att 1923 års riksdag, efter Kungl. Maj:ts förslag, medgav, att för vidtagande av åtgärder till lindrande av nöden bland vissa arbetslösa järnbruksarbetare finge av femte huvudtitelns allmänna besparingsfond tagas i anspråk ett belopp av förslagsvis 70,000 kronor.

Ej heller för *budgetåret 1924/1925* begärde Kungl. Maj:t något allmänt arbetslöshetsanslag. Vid 1924 års riksdag motionsvis väckta förslag om anvisande av ytterligare anslag till arbetslöshetens bekämpande lämnades av riksdagen utan bifall.

Av sistnämnda års riksdag meddelades i stället, på Kungl. Maj:ts förslag, vissa beslut, enligt vilka tidigare för arbetslöshetens bekämpande beviljade anslag skulle få tagas i anspråk för andra ändamål.

Sälunda medgav riksdagen, enligt två särskilda beslut, att de av 1922 års riksdag för bekämpande av arbetslösheten beviljade reservationsanslagen finge intill ett belopp av 1,750,000 kronor användas till färdigställande av vissa utav Norrlands statsarbeten påbörjade arbetsföretag, vilka på grund av arbetslöshetens nedgång icke fullbordats, och intill ett belopp av 1,350,000 kronor för färdigställande av vissa utav Södra Sveriges statsarbeten påbörjade, men av nyssnämnda anledning icke fullbordade företag (riksdagens skrivelser nr 128 och 294).

Vidare medgav 1924 års riksdag, att ej förbrukade delar av de av riksdagen anvisade anslagen till arbeten för telegrafverkets samt statens järnvägars och vattenfallsverks räkning för bekämpande av arbetslösheten samt till statsbeställningar och kristidsarbeten genom nämnda verk finge, efter beslut i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t, användas för färdigställande av sådana arbetsföretag vid samma verk, som igångsatts med anlitande av sistberörda anslag men sedermera vid nödhjälpsarbetenas avveckling icke hunnit fullbordas (riksdagens skrivelse nr 330).

I detta sammanhang må emellertid å andra sidan erinras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 april 1924 medgav, att vad som av medel, förskotterade jämlikt Kungl. Maj:ts förberörda beslut den 2 september 1921 för utförande av med statsmedel understödda väganläggningar och vägförbättringar m. m., återbetalats eller kunde komma att återbetalas, finge av statens arbetslöshetskommission användas till fullföljande av den verksamhet, som av kommissionen i övrigt bedreves i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade beslut.

Med hänsyn till alltjämt förefintlig behållning å 1922 års reservationsanslag för bekämpande av arbetslösheten begärde Kungl. Maj:t icke något anslag till ändamålet för *budgetåret 1925/1926*. Motionsvis väckt förslag om sådant anslag avslogs av 1925 års riksdag.

För ettvarvt av de därefter närmast följande budgetåren beviljades i enlighet med Kungl. Maj:ts i särskilda propositioner framställda förslag extra reservationsanslag till bekämpande av arbetslösheten, nämligen för

budgetåret 1926/1927 av 1926 års riksdag ett anslag å 8,000,000 kronor (riksdagens skrivelse nr 344),

budgetåret 1927/1928 av 1927 års riksdag ett anslag å 5,000,000 kronor (riksdagens skrivelse nr 270),

budgetåret 1928/1929 av 1928 års riksdag ett anslag å 3,000,000 kronor (riksdagens skrivelse nr 370), samt

budgetåret 1929/1930 av 1929 års riksdag ett anslag å 2,800,000 kronor (riksdagens skrivelse nr 272). Därjämte skulle av behållningen å anslagen till färdigställande av vissa statsarbeten ett belopp av 500,000 kronor tagas i anspråk.

I statsverkspropositionen till 1930 års riksdag (femte huvudtiteln, punkt 9) anmäldes en av statens arbetslöshetskommission i skrivelse den 29 november 1929 gjord framställning om anvisande av anslag för *budgetåret 1930/1931* till bekämpande av arbetslösheten. Enligt en i denna skrivelse framlagd beräkning skulle av då redan anvisade medel ett belopp av omkring 2,885,000 kronor kunna förväntas bli disponibelt för verksamheten under sistnämnda budgetår. Beträffande frågan om erforderliga medel för samma budgetår uttalade kommissionen i skrivelsen bland annat, att vissa tecken tydde på, att den då rådande högkonjunkturen kunde komma att mattas. Kommissionen vågade därför icke räkna med minskade kostnader för den statliga verksamheten till arbetslöshetens bekämpande utan utgick från att dess verksamhet under budgetåret 1930/1931 skulle draga minst lika stor kostnad som den, vilken beräknats för budgetperioden 1929/1930, eller 3,655,000 kronor. I enlighet härmed skulle för budgetåret 1930/1931 behöva anvisas omkring 800,000 kronor. Emellertid borde enligt kommissionen anslaget för samma budgetår icke begränsas till sistnämnda belopp. I likhet med tidigare år föreläge nämligen behov av att disponera viss medelsreserv samt rörelsekapital. Som anledning till detta behov hänvisade kommissionen i första hand till den osäkerhet, som alltid måste vidlåda ett bedömande av arbetsmarknadens framtida gestaltning. Vidare hade kommissionen vid beräkningen av de löpande kostnaderna utgått från att de bidrag, som skulle inflyta från vissa kommissionens uppdragsgivare för nödhjälpsarbetens utförande, komme att bli i stort sett oförändrade; någon säkerhet föreläge dock icke därför. Slutligen vore kommissionens verksamhet av sådan natur, att ett visst rörelsekapital krävdes för att tagas i anspråk för inventarier, utestående fordringar m. m. Det på dessa grunder till medelsreserv samt rörelsekapital erforderliga beloppet borde, enligt vad erfarenheten gäve vid handen, vid hjälpverksamhetens dåvarande omfattning icke understiga 1,500,000 kronor. Sammanlagt skulle alltså för budgetåret 1930/1931 erfordras ytterligare medel till belopp av $(800,000 + 1,500,000)$ 2,300,000 kronor.

I anslutning till vad kommissionen sålunda uttalat rörande anslagsbehovet för innevarande budgetår anförde departementschefen i förra årets statsverksproposition bland annat, att han — utan att ännu hava kunnat taga definitiv ståndpunkt till frågan — på i huvudsak vissa närmare angivna grunder ansett viss minskning av det av arbetslöshetskommissionen föreslagna beloppet möjlig, nämligen från 2,300,000 kronor till 2,000,000 kronor. Departements-

chefen räknade därvid ändock med att medel kunde komma att erfordras från anslaget för särskilda åtgärder i anledning av arbetslösheten på Seskarö i Norrbottens län. I enlighet med vad departementschefen sålunda förordat beräknades också i riksstatsförslaget ett anslag å sistnämnda belopp till bekämpande av arbetslösheten för innevarande budgetår.

Statens arbetslöshetskommission inkom sedermera i skrivelse den 7 mars 1930 med en del kompletterande uppgifter. Enligt denna skrivelse hade kommissionen vidtagit vissa jämkningar i beräkningarna av medelsbehovet. Med hänsyn till ytterligare vunnit erfarenhet rörande kostnaderna för det då löpande budgetåret beräknade kommissionen nu sina utgifter för innevarande budgetår till 3,937,000 kronor. Härtill kommo utgifter för arbetslöshetsutredningen, beräknade till 30,000 kronor, samt medelsreserv 1,500,000 kronor. Medelsbehovet skulle alltså sammanlagt utgöra 5,467,000 kronor. Å andra sidan räknade emellertid kommissionen med att vid ingången av detta budgetår av redan tidigare beviljade anslag ett belopp av i runt tal 3,187,000 kronor skulle finnas tillgängligt för arbetslöshetens bekämpande. Kommissionens föregående beräkning hade, såsom förut nämnts, utmynnat i att 2,885,000 kronor skulle kunna balanseras över till innevarande budgetår. Att detta belopp kunnat sålunda höjas berodde i första hand därpå, att — med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 14 februari 1930 — vissa belopp, tillhopa 174,000 kronor, överförts från färdigställningsanslagen för av Södra Sveriges statsarbeten och Norrlands statsarbeten ofullbordade arbeten och från anslag, som anvisats till statsbeställningar från industrin, men även därpå att vissa fordringar, som förut icke varit till beloppet kända, kunnat uppföras som tillgångar. I nyanvisning skulle därför erfordras (5,467,000—3,187,000) 2,280,000 kronor. Kommissionen förklarade sig anse, att ovissheten rörande framtiden knappast syntes medgiva, att en så extraordinär utgift som de eventuella kostnaderna för avveckling av arbetslösheten på Seskarö inrymdes i den av kommissionen beräknade medelsåtgången. Kommissionen hemställde, att ett belopp av 2,300,000 kronor måtte beviljas för bestridande av kostnaderna för den statliga hjälpverksamheten för de arbetslösa under budgetåret 1930/1931.

Definitivt förslag angående anslag för innevarande budgetår till bekämpande av arbetslösheten framlades härefter i propositionen nr 255 till förra årets riksdag. Efter redogörelse för bland annat vad arbetslöshetskommissionen anfört i skrivelserna den 29 november 1929 och den 7 mars 1930 påpekade föredragande departementschefen därvid ökningen för innevarande budgetår av sådana anslag och bidrag, som kunde beräknas utgå till arbetslöshetsarbetare och alltså förväntas medföra ökade arbetstillfällen i fria marknaden för dylika arbetare. Vidare framhöll departementschefen, att med den begränsade omfattning, som arbetslöshetskommissionens verksamhet då mera erhållit, det knappast syntes behövt att räkna med så stor medelsreserv som arbetslöshetskommissionen förutsatt eller 1.5 miljoner kronor. Av denna summa vore ett belopp av ungefär 700,000 kronor avsett att tagas i anspråk för inventarier, utestående fordringar m. m. ävensom för att tjäna som reserv för det fall att påräknade bidrag från vissa kommissionens uppdragsgivare komme

att nedgå. Återstoden av medelsreserven vore avsedd att motsvara det belopp, som erfordrades för kommissionens löpande kostnader. I fråga om dessa slag av behov syntes gälla, att en minskning borde kunna ske i förhållande till nedgången i verksamhetens omfattning. Därest mot all förmodan en sådan reducerad medelsreserv skulle befinnas otillräcklig, syntes utvägar icke saknas att täcka ett därav påkallat tillfälligt behov av likvida tillgångar. Departementschefen ansåg därför — och jämväl av andra skäl — anledning icke finnas till ändring i den preliminära anslagsberäkningen i statsverkspropositionen.

Vad angår arbetslösheten å Seskarö föreslog departementschefen, att åtgärder för avveckling av densamma skulle vidtagas enligt vissa i propositionen närmare angivna grunder. Kostnaderna för avvecklingens genomförande kunde — i vad de belöpte på innevarande budgetår — beräknas till omkring 120,000 kronor. Sistnämnda belopp syntes kunna rymmas inom den anslagsram, som beräknats i statsverkspropositionen.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att *dels* till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,000,000 kronor, *dels ock* medgiva, att av nämnda anslag finge bestridas utgifter för avveckling enligt av departementschefen förordade grunder av arbetslösheten å Seskarö.

I anledning av propositionen och i ämnet väckta motioner anmälde sedermera riksdagen i skrivelse den 11 juni 1930, nr 392, att riksdagen till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1930/1931 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,500,000 kronor, samt att riksdagen medgivit, att Kungl. Maj:t finge — under beaktande av de synpunkter riksdagen i skrivelsen anfört — av arbetslöshetsanslag för nämnda budgetår bestrida utgifter för inköp av Sandviks sågverk å Seskarö med tillhörig mark, byggnader och inventarier ävensom för nödiga kompletteringsarbeten för en årstillverkning av 9,000 standards till ett sammanlagt belopp av högst 300,000 kronor. Därjämte anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa skyndsamt utredning huruvida och under vilka villkor ett reservationsanslag kunde böra beviljas för att efter Kungl. Maj:ts beprövande tagas i anspråk vid tillfällena av ökad arbetslöshet av mera betydande omfattning.

I fråga om medelsbehovet anförde riksdagen i nyssnämnda skrivelse närmare följande.

Riksdagen ville framhålla att, även om man kunde säga, att enligt senast tillgängliga siffror ställningen på arbetsmarknaden i vårt land förbättrats vid jämförelse med närmast föregående år, de allmänna konjunkturerna dock visade tecken till en begynnande avmattning, vilket syntes riksdagen motivera en höjning av det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet. Riksdagen hade med hänsyn härtill bestämt anslaget till 2,500,000 kronor. Riksdagen ville därjämte erinra om de år för år ständigt stigande belopp, riksdagen anvisat till väganläggningar, vägförbättringar och vägunderhåll, vilka tillsammans med vägskattemedel enbart för budgetåret 1930/1931 belöpte sig till över 80 miljoner kronor, samt att riksdagen i anledning av framställningar från Kungl. Maj:t till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk samt till skogsutdikning anvisat anslag å tillhoppa 1,800,000 kronor.

Vad angår den av riksdagen ifrågasatta utredningen yttrades i samma skrivelse följande.

Motionsvis hade inom riksdagen väckts förslag, avseende beträdande av nya vägar, innan de många och invecklade spørsmål, som sammanhängde med frågan om de lämpligaste metoderna för mildrandet av arbetslöshetens följder, hunnit att utredas.

Såsom av ett av arbetslöshetskommissionen i ärendet avgivet yttrande framginge, hade kommissionen ansett det icke välbetänkt, att staten, innan dessa utredningar avslutats eller eljest tvingande skäl anförts för en ändring av nuvarande ordning, skulle kasta över ända det provisoriska system, som dock uppbyggt med ledning av gjorda erfarenheter under en mer än tioårig verksamhet, för att i stället övergå till ett alldeles nytt och fullständigt oprövat system. Denna uppfattning syntes, åtminstone i viss utsträckning, icke kunna fränkännas giltighet. I enlighet härmed funne riksdagen motiverat, att ett anslag till arbetslöshetens bekämpande genom arbetslöshetskommissionen jämväl denna gång beviljades enligt oförändrade grunder.

Emellertid syntes skäl kunna anföras för att motionerna skulle föranleda viss utredning. Det skulle kunna tänkas, att ett reservationsanslag till vissa allmänna arbeten ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande, att tagas i anspråk i den mån påtaglig arbetslöshet, antingen generellt eller, t. ex. på grund av industriella sammanbrott, mera lokalt uppstode; ett sådant anslag skulle kunna vara av betydande värde vid arbetslöshetsfrågornas handläggning. Häri genom komme, åtminstone till viss del, de offentliga arbetena att kunna mer smidigt anpassas efter konjunkturerna, så att en större anpart av dessa arbeten igångsattes under depressionsperioder än eljest bleve fallet. Utredningen borde sålunda omfatta frågan, huruvida och på vilket sätt en anordning med ett reservationsanslag till utförandet av därför lämpade arbeten borde vidtagas. Utredningen borde bedrivas skyndsammast möjligt, och resultaten därav borde föreläggas riksdagen.

Av det av 1930 års riksdag sålunda beviljade anslaget till arbetslöshetens bekämpande anvisades på jordbruksdepartementets föredragning *dels* jämlikt beslut den 26 september 1930 sammanlagt 112,000 kronor för inköp för kronans räkning av Sandviks sågverk m. m., *dels ock* jämlikt beslut den 31 oktober 1930 188,000 kronor för igångsättande av driften vid nämnda sågverk.

Som bekant har det numera blivit uppenbart, att de av 1930 års riksdag anvisade medlen till arbetslöshetens bekämpande icke komma att bli tillräckliga för sitt ändamål. I anledning härav har också Kungl. Maj:t redan vidtagit åtgärd för förstärkning av innevarande budgetårs arbetslöshetsanslag.

I sistberörda hänseende må erinras, att arbetslöshetskommissionen i skrivelse den 2 mars 1931 gjorde framställning om anvisande av ytterligare medel till bekämpande av arbetslösheten under detta budgetår. Kommissionen räknade därvid med att kostnaderna från och med februari månad och till och med budgetårets utgång skulle uppgå till i runt tal 5,200,000 kronor. Då de likvida medel av arbetslöshetsanslaget, som efter utgången av januari månad detta år varit disponibla, hade uppgått till 1,969,157 kronor, skulle således brist uppkomma med omkring (5,200,000 — 1,970,000) 3,230,000 kronor. I sistnämnda belopp inginge emellertid icke framhöll kommissionen, någon medelsreserv. Ej heller hade beräknats några

särskilda belopp för utlämnande av ytterligare lån ur kommissionens s. k. väglånefond. Arbetslöshetskommissionen föreslog nu beträffande medelsreserv, att i densamma icke, såsom hittills, skulle inräknas det bundna rörelsekapitalet, d. v. s. inventarier och utestående fordringar. En sådan omläggning syntes för närvarande, anförde kommissionen, så mycket mera befogad, som de utestående och numera praktiskt taget helt indrivna fordringar till betydande belopp, som kommissionen år 1924 övertagit från Södra Sveriges och Norrlands statsarbeten, under en följd av år de facto tjänat som en medelsreserv. En beräkning av det för närvarande bundna rörelsekapitalet hade ådagalagt, att detta den 31 januari 1931 kunde uppskattas till i det närmaste 1 miljon kronor. Vad angår den s. k. väglånefonden anförde kommissionen att, därest det — såsom troligt vore — komme att visa sig nödvändigt att öka lånen ur denna fond, medlen härtill måste tagas ur den såsom medelsreserv beräknade summan. Det syntes för övrigt — anförde kommissionen vidare i detta sammanhang — kunna ifrågasättas, huruvida icke framdeles det belopp å 1 miljon kronor, som enligt Kungl. Maj:ts brev den 2 september 1921 anvisats för detta ändamål, borde avdelas från disponibla medel. Frågan syntes dock lämpligen kunna stå öppen tills vidare, enär kommissionen hade för avsikt att, i samband med framläggande av nya beräkningar över kostnaderna för det kommande budgetåret, närmare utveckla de synpunkter, kommissionen ansåge böra läggas på detta spörsmål. Under åberopande av det anförda uttalade kommissionen, att en medelsreserv på 1,500,000 kronor måste betraktas som oundgänglig för verksamhetens fullföljande.

Enligt arbetslöshetskommissionen skulle alltså ett belopp av (3,230,000 + 1,500,000) 4,730,000 kronor, av kommissionen avrundat till 4,750,000 kronor, erfordras för innevarande budgetår utöver å arbetslöshetsanslaget den 1 februari 1931 kvarstående medel. Kommissionen gjorde också hemställan om anvisande av sistnämnda belopp.

Vid anmälan i statsrådet den 6 mars 1931 av arbetslöshetskommissionens nyssberörda framställning anförde departementschefen bland annat, att han icke hade något att erinra mot kommissionens beräkning av utgifterna för den återstående delen av innevarande budgetår. Beträffande omläggning av metoden för beräkning av den s. k. medelsreserven fann han emellertid, i olikhet mot kommissionen, att tillfället icke då, när det gällde att bereda fyllnad i ett anslag för det löpande budgetåret, vore lämpligt att göra några principiella förändringar i vad hittills tillämpats. Med ståndpunktstagandet till denna fråga syntes honom utan olägenhet kunna anstå, till dess han framlade förslag rörande anslag till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår. Det syntes departementschefen med denna utgångspunkt möjligt att vidtaga viss reduktion av det begärda beloppet. Utgifterna hade under tiden $\frac{1}{2}$ — $\frac{30}{100}$ 1931, såsom framgår av det förut anförda, uppskattats till omkring 5,200,000 kronor. Med tillägg av medelsreserv å 1,500,000 kronor, beräknad på hittills vanligt sätt, skulle alltså det behövliga beloppet sammanlagt uppgå till 6,700,000 kronor. Häremot svarade på inkomstsidan dels den 1 februari 1931 tillgängliga likvida medel, uppgående till omkring 1,970,000 kronor, dels ock bundet rörelsekapital till belopp av sammanlagt i det

närmaste 1,000,000 kronor. Skillnaden utgjorde alltså 3,730,000 kronor. Visserligen syntes försiktigheten bjuda att med hänsyn till verksamhetens redan skedda och ytterligare emotsedda utökning göra visst tillägg till sistnämnda belopp. Även med beaktande härav syntes emellertid medelsbehovet icke behöva beräknas högre än till 4,000,000 kronor. Departementschefen förordade därför, att riksdagens medgivande måtte inhämtas till att anslaget för det löpande budgetåret till bekämpande av arbetslösheten finge utökas med sistnämnda belopp.

I överensstämmelse härmed föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 167 till innevarande års riksdag riksdagen att medgiva, att för förstärkning av det för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget till bekämpande av arbetslösheten finge till nämnda anslag från det för samma budgetår anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter överföras ett belopp av 4,000,000 kronor.

Då detta förslag numera bifallits av riksdagen, har alltså till bekämpande av arbetslösheten för innevarande budgetår anvisats tillhoppa 6.5 miljoner kronor, vartill kommer behållningen från tidigare budgetår, nära 3 miljoner kronor.

Gällande författningsbestämmelser angående statsbidrag till arbetslöshets-hjälp äro sammanfattade i en kungörelse av den 7 juli 1922 (nr 419), som länder till efterrättelse tills vidare, så länge anslag till ifrågavarande ändamål utgår. I denna kungörelse gjordes viss ändring genom kungörelse den 22 juni 1928 (nr 214). Ändringen avsåg väsentligen viss av Kungl. Maj:t föreslagen och av riksdagen godkänd jämkning i bestämmelserna rörande bidrag till s. k. statskommunala arbeten, d. v. s. hjälparbeten, som bedrivs av kommuner med bidrag av statsmedel från arbetslöshetsanslaget.

Därjämte har riksdagen vid särskilda tillfällen uttalat sig angående principerna för den statliga hjälpverksamheten för arbetslösa. Sålunda meddelade *1922 års riksdag* — efter det Kungl. Maj:t den 10 mars nämnda år fattat beslut, innefattande jämkning i vissa avseenden av dittills gällande regler — i skrivelse den 7 juni 1922, nr 291, nya direktiv för bedrivande av berörda verksamhet, därvid särskilt spörsmålet om arbetskonflikts inverkan å den av staten lämnade arbetslöshetshjälpen behandlades.

Vidare beslöt *1923 års riksdag* i anledning av en till riksdagen avlåten proposition, nr 52, att vid utövandet av omförmälda verksamhet skulle, utöver då gällande direktiv, tillämpas vissa av statsutskottet närmare angivna regler för yrkesbestämningen (riksdagens skrivelse den 13 april 1923, nr 79).

Med anledning av ett av Kungl. Maj:t meddelat beslut rörande hjälpverksamheten i ett speciellt fall av arbetskonflikt upptogs vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 213 till *1926 års riksdag* frågan om riktlinjerna för utövande av hjälpverksamheten i fall av arbetskonflikt till förnyat skärskådande såväl i statsutskottet (utlåtande nr 168) som vid ärendets behandling i riksdagens kamrar. I överensstämmelse med vad statsutskottet i detta avseende hemställt, gjorde riksdagen i sin förut omförmälda skrivelse nr 344, i vilken riksdagen anmälde sitt beslut om anvisande av nytt anslag till bekämpande av arbetslösheten, vissa uttalanden i fråga om direk-

tivens tillämpning. Beträffande dessa uttalanden må hänvisas till den redogörelse, som lämnats därför i 1927 års proposition i motsvarande fråga (nr 236 sid. 5).

Genom beslut den 18 juni 1926 förordnade sedermera Kungl. Maj:t, att ett exemplar av berörda riksdagsskrivelse skulle överlämnas till statens arbetslöshetskommission till kännedom och efterrättelse.

Innan departementschefen övergått till att behandla av arbetslöshetskommissionen gjord framställning om anslag för budgetåret 1931/1932, har han berört vissa av kommissionen verkställda utredningar.

I sådant hänseende har först erinrats, att i den av riksdagens revisorer avgivna berättelsen om den år 1927 av dem verkställda granskningen av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1926—30 juni 1927 under § 25 framställdes vissa anmärkningar mot anordningarna för inkvartering av och mathållning åt de arbetare, som sysselsattes i de av statens arbetslöshetskommission anordnade nödhjälpsarbetena. Sålunda uttalade revisorerna, vilka besökt vissa av kommissionens arbetsplatser, såsom en allmän iakttagelse om de av dem besökta förläggningarna, att dessa i några fall syntes sämre än vad som vid vissa andra liknande offentliga och enskilda företag stode arbetarna till buds. Vidare uttalade revisorerna som ett önskemål, att ordningen och renhållningen inom arbetarnas bostäder ägnades större uppmärksamhet samt att organiserandet av gemensam mathållning i möjligaste mån uppmuntrades.

Sedan arbetslöshetskommissionen i anledning av revisorernas berörda anmärkningar den 7 januari 1928 avgivit förklaring och därvid åberopat en av kommissionens arbetschef utarbetad promemoria i ärendet, bragtes vid behandlingen år 1928 inom riksdagens andra kammare av statsutskottets utlåtande i anledning av statsrevisorernas omförmälda berättelse frågan om förhållandena vid nödhjälpsarbetarnas förläggningar ånyo på tal, därvid såväl av en bland revisorerna som ock från annat håll dessa förhållanden betecknades såsom fortfarande otillfredsställande.

Genom beslut den 11 maj 1928 anbefalldes sedermera Kungl. Maj:t arbetslöshetskommissionen att under våren och sommaren 1928 verkställa en ingående undersökning av samtliga förläggningar vid av kommissionen anordnade nödhjälpsarbeten ävensom att därefter ofördröjligen låta vidtagna de åtgärder, som vid undersökningen kunde finnas erforderliga *dels* för att sätta de åt nödhjälpsarbetarna upplåtna bostäderna i sådant skick, att de uppfyllde de anspråk på sundhet, trevnad och bekvämlighet, som med hänsyn tagen till ifrågasvarande arbetens tillfälliga karaktär skäligen kunde uppställas, *dels ock* för att åstadkomma tillfredsställande ordning och mathållning vid förläggningarna. Därjämte anbefalldes Kungl. Maj:t kommissionen att till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse rörande de åtgärder, vilka av kommissionen vidtagits i anledning av beslutet.

I skrivelser den 30 maj och den 15 november 1928 inkom kommissionen med redogörelser i sistnämnda hänseende.

Emellertid hade arbetslöshetskommissionen genom beslut av Kungl. Maj:t den 22 juni 1928 fått i uppdrag att verkställa undersökning rörande vissa i en skrivelse från landssekreteriatet omförmälda frågor. De frågor, som sålunda skulle bliva föremål för undersökning, voro i huvudsak följande, nämligen *dels* huruvida nödhjälpsarbetena kunde anses lämpliga såsom dylika ur allmänna synpunkter och särskilt med hänsyn till arbetenas inflytande på arbetstillgången i den öppna marknaden, *dels* huruvida icke staten lämpligen borde genom understöd till kommuner och vägdistrikt, inom vilka arbetslöshet i större utsträckning förekomme, möjliggöra för dessa att i stället för nödhjälpsarbeten anordna arbeten i öppna marknaden, *dels* huruvida de vid nödhjälpsarbetena utgående lönerna kunde anses rimliga och lämpligt avvägda med hänsyn till arbetarnas möjlighet att bereda sig själva och sina familjer uppehälle, *dels* huruvida vid nödhjälpsarbete sysselsatta arbetare behövde anlita fattigvård samt, därest så vore förhållandet, i vilken utsträckning detta ägde rum jämfört med vad som i sådant hänseende förekomme beträffande lågt avlönade arbetare med arbete i öppna marknaden, *dels* huruvida bostads- och andra förhållanden å nödhjälpsarbetarnas arbetsplatser kunde anses vara tillfredsställande, *dels* huruvida den ekonomiska och tekniska ledningen av nödhjälpsarbetena och andra i samband därmed stående anordningar kunde anses vara tillfredsställande, *dels* ock huruvida de möjligheter, som borde stå nödhjälpsarbetarna till buds att påtala vid arbetena rådande missförhållanden, vore tillgodosedda eller om förhandlingsordning, vari medgäves rätt för ombud för fackförening att biträda nödhjälpsarbetarna vid förhandling, borde upprättas.

Landssekreteriatet utsåg, på arbetslöshetskommissionens anmodan, vissa representanter att å dess och vissa fackförbunds vägnar deltaga i nyssnämnda utredningsarbete. Resultatet av detta arbete föreligger nu i ett av arbetslöshetskommissionen den 16 april 1930 avgivet utlåtande, vilket utkommit av trycket. Däri behandlas de särskilda punkterna i utredningsuppdraget var för sig. Utlåtandet berör även de frågor, som behandlades i kommissionens nyssnämnda skrivelser den 30 maj och den 15 november 1928. I utlåtandet redogöres för de yrkanden, som under utredningsarbetets fortgång framstälts av representanterna för landssekreteriatet och fackförbunden. Vissa av dessa yrkanden torde få anses vara av sådan natur, att bifall till desamma skulle innebära omläggning av det nuvarande systemet. Sålunda påyrka nämnda representanter, att allt reservarbete snarast skall upphöra, och i anslutning härtill — men även av särskilda skäl — att statsbidrag till av kommunerna bedrivna reservarbeten ej vidare må beviljas. Ett annat yrkande, som jämväl torde få anses vara av beskaffenhet att, om det bifalles, sönderbryta det rådande systemet, går ut på, att ackordsprisen vid kommissionens arbetsplatser i intet fall skulle få understiga 75 % av de ackordspriser, som äro fastställda i gällande avtal och ackordsprislistor eller vanligen tillämpas för motsvarande arbete i den fria marknaden. Å andra sidan hava representanterna framställt vissa önskemål, som kunna iakttagas utan rubbning i systemet. Vissa av dessa — såsom omprövning av grovarbetarlönerna, utsträckning av rätten till ortstillägg för familjeförsörjare, en del önskemål beträffande bostadsförhållandena m. m. —

hava också genom åtgärder från arbetslöshetskommissionens sida redan blivit uppfyllda. Beträffande ett par andra har kommissionen anfört, att den hade för avsikt att försöksvis vidtaga åtgärder i syfte att helt eller delvis tillfredsställa desamma. Sådana försök hava också skett och pågå alltjämt. Beträffande slutligen några av dessa sist berörda önskemål — de mest vittgående av de nu avsedda synas vara krav på att fastställd timlön garanteras varje arbetare samt på upprättande av förhandlingsordning — hava dessa förefallit kommissionen onödiga eller olämpliga. Ytterligare må nämnas, att representanterna ansett det synnerligen önskvärt, att arbetstillfällena i den öppna marknaden bereddes de arbetslösa genom att staten lämnade understöd till kommuner och vägdistrikt för utförande av behövliga vägarbeten (för städernas vidkommande dock endast till förbättring av infartsvägar).

I fråga om det närmare innehållet av arbetslöshetskommissionens nyssberörde utlåtande av den 16 april 1930 tillåter sig utskottet hänvisa till detsamma.

I statsrådsprotokollet har vidare lämnats en redogörelse för en nyligen gjord framställning om *åtgärder för lindrande av arbetslösheten inom sjömansyrket*.

Departementschefen har härvid först erinrat, att i gällande kungörelse angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp bland annat föreskrives, att statsbidrag må utgå allenast till person, som på grund av oförfvälad arbetslöshet, som varat minst 6 arbetsdagar efter det ansökan om statsbidrag gjorts, befunnits vara i behov därav. Vidare har erinrats, att i samma kungörelse föreskrives, att statsbidrag till arbetslöshetsunderstöd, där ej omständigheterna prövas föranleda lägre bidrag, utgår för envar understödstagare med enahanda belopp, som i sådant hänseende tilldelats honom av kommunala eller landstingsmedel, dock högst med vissa bestämda belopp. Emellertid må enligt samma kungörelse, där synnerligen vägande omständigheter påkalla, att statsbidrag utgår till understöd åt arbetslösa, ehuru enahanda belopp ej kan ställas till förfogande av kommunala eller landstingsmedel, framställning om statsbidrag göras hos Kungl. Maj:t.

I en till departementschefen ställd skrift den 20 februari 1931 hava *svenska sjömansunionen* och *svenska eldarunionen* gjort framställning om åtgärder till hjälp åt det i hamnstäderna varande arbetslösa sjöfolket. Förbunden i fråga hava därvid framhållit, att den rådande ekonomiska depressionen i särskilt hög grad drabbat sjöfarten, vilket medfört massuppläggning av fartyg och en fruktansvärd arbetslöshet för sjöfolket. I fråga om det närmare innehållet av eldareunionens framställning tillåter sig utskottet hänvisa till sid. 13 i statsrådsprotokollet.

Över framställningen har *arbetslöshetskommissionen* avgivit infordrat yttrande den 13 mars 1931.

Kommissionen vitsordar däri, att den ihållande lågkonjunkturen för sjöfartsnäringsen gjort ställningen bekymmersam för många sjömän. Den rådande situationen hade medfört alldeles särskilda olägenheter för de arbetslösa i hamnstäderna, varest sjömännen samlats i osedvanligt stor mängd för att kunna så uppmärksammat som möjligt bevaka de arbetsmöjligheter, som kunde yppa sig. Svårigheterna bleve här, anför kommissionen, så mycket kännbarare, som kom-

munerna ofta tvingades att på det ena eller det andra sättet taga sig an sjömännen, även när dessa icke vore mantalsskrivna på uppehållsorten. Det syntes därför ej kunna undgås, att staten i någon form trädde emellan för att mildra verkningarna av det inträdda läget.

Kommissionen har nu i sitt yttrande framlagt *förslag till anordnande av en särskild understödsverksamhet för vissa kategorier arbetslösa sjömän.*

Hinder för genomförandet av förslaget, för vilket i det följande redogöres, skulle emellertid enligt kommissionens uppfattning möta därest, såsom i förbundens framställning berörts, sjöman, som själv slutat sin anställning, alltid skulle vara förhindrad att erhålla arbetslöshets hjälp, enär han icke kunde betraktas såsom oförvällat arbetslös. Kommissionen anser emellertid, att beträffande sjömän vid bedömandet av detta spörsmål särskilda omständigheter borde tagas i betraktande. Att sjömännen självmant slutat sin anställning kunde hava berott på särskilda, för sjömansyrket säregna förhållanden. Det syntes då kommissionen knappast kunna vara med billigheten överensstämmande att räkna arbetslösheten som självförvällad, även sedan de förutsättningar ändrats, under vilka denna omflyttningsarbetslöshet uppkommit. För det övervägande antalet sjömän berodde deras fortsatta arbetslöshet i nuvarande situation på den ihållande depressionen inom sjöfartsnäringsen. Arbetslöshetskommissionen anser det fördenskull riktiga, att arbetslösheten för sjömannens vidkommande betraktas såsom oförvällad, därest sjömännen kunna styrka, att de under någon lämpligt avvägd tid, exempelvis fyra veckor, varit arbetslösa och härunder icke blivit av vederbörligt organ för den offentliga arbetsförmedlingen — hos vilka de givetvis förutsättas vara skyldiga att anmäla sin arbetslöshet — ånyo hänvisade arbete i den öppna marknaden. En sådan utväg hade för övrigt, påpekar kommissionen, ansetts såsom framkomlig även i det förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, som år 1928 avgavs av 1926 års arbetslöshetsakkunniga.

Vad härefter beträffar kommissionens ifrågavarande förslag må först framhållas, att detsamma avser allenast arbetslösa sjömän med försörjningsplikt, vilka uppehålla sig å annan ort än mantalsskrivningsorten. Vad angår arbetslösa sjömän utan sådan skyldighet, har kommissionen icke ansett nödvändigt att vidtaga särskilda åtgärder. Kommissionen har räknat med att i stället kunna bereda åtminstone en del av dem hjälp medelst deras intagande i statliga reservarbeten. Jämväl har kommissionen förklarat sig hava för avsikt att söka ordna denna sida av hjälpfrågan genom direkt till kommunernas arbetslöshetsorgan meddelade direktiv. I fråga om arbetslösa sjömän, som uppehålla sig å hemorten, skulle enligt kommissionens förslag vanliga regler gälla.

Vidkommande de arbetslösa sjömän med försörjningsplikt, vilka uppehålla sig å annan ort än mantalsskrivningsorten, skulle enligt kommissionens förslag för dessa kunna anordnas en särskild understödsverksamhet.

I den mån kommuner funnes, inom vilka dylika arbetslösa sjömän hos vederbörande arbetslöshetsorgan anmälde sig såsom hjälpsökande arbetslösa, skulle dessa kommuner äga att till arbetslöshetskommissionen ingå med framställning om att få med bidrag av statsmedel under begränsad tid anordna kontant understödsverksamhet för sådana sjömän. Sedan kommissionen prövat framställningen, skulle kommissionen meddela beslut, vilket, i händelse av bifall, jämväl skulle innefatta ett fastställande av det antal familjeförsörjare,

som finge tilldelas arbetslöshetsunderstöd samt ett angivande av den tid, under vilken understödet finge utbetalas. Därest hjälpsökande arbetslösa sjömän av förevarande kategori uppehölle sig inom kommuner, åt vilka tillstånd att bedriva understödsverksamhet för vissa grupper av arbetslösa redan meddelats av kommissionen, skulle dessa kommuner endast hava att till kommissionen insända uppgift om för hur många arbetslösa sjömän (familjeförsörjare) understödsverksamhet ytterligare erfordrades, varefter kommissionen på samma sätt hade att fixera antalet understödsplatser för sjömännen samt tiden för statsbidragets åtnjutande.

Kommissionen har föreslagit, att staten till denna speciellt för sjömän anordnade understödsverksamhet skulle bidra med högre belopp än det statsbidrag å 50 % av kostnaderna, som eljest normalt utgår till kommunerna vid vanlig sådan verksamhet. Till stöd härför har kommissionen andragit, att det nu gällde att tillhandahålla understöd åt arbetslösa, som i vanliga fall icke stode i närmare förbindelse med sina hemkommuner, och att understödsverksamheten kunde beräknas bliva väsentligen förlagd till kommuner med höga skatter. Statsbidragets storlek har kommissionen ansett böra graderas med hänsyn till vederbörande kommuns allmänna ekonomiska förutsättningar, och framställningarna borde — för att den önskade effekten av hjälpaktionen skulle kunna ernås — åtminstone vecka för vecka underställas Kungl. Maj:ts prövning, såvida icke Kungl. Maj:t skulle, i anseende till behovet av snabb handläggning av dessa ärenden under den begränsade tid, varom här vore fråga, anse lämpligt att överlämna åt kommissionen att jämväl besluta om storleken av det förhöjda statsbidraget till förevarande slag av understödsverksamhet.

Kommissionen har vid framläggandet av nu berörda förslag anfört bland annat följande.

Förslaget kunde visserligen förefalla som ett avsteg från den av kommissionen eljest principiellt intagna ståndpunkten, att alla hjälpåtgärder för arbetslösa borde anordnas likformigt. Emellertid avsåge kommissionen härvid icke att beträda någon ny väg inom verksamheten, utan syftade förslaget endast till att genom praktiskt lämpliga metoder och inom ramen av gällande principer modifiera själva sättet för genomförande av åtgärder till sjömännens bispringande. En sådan modifikation av formen för arbetslöshetshjälpen hade sin motivering i sakens egen natur. De arbetslösa industriarbetarna, vilka normalt bleve föremål för statens omvårdnad, hade i regel fast bostad på de orter, där de vistades vid tillfället för hjälpens sökande och erhållande, och till största delen brukade dessa arbetare kunna, sedan läget på arbetsmarknaden lättat, ånyo vinna fotfäste i hemortens näringsliv. För sjömännen åter komme besök i hemkommunerna i fråga mera sällan och kanske ofta med flera års mellanrum. De på- och avmönstrade i sjöfartsstäderna, och egentligen syntes endast familjeförsörjarna vid tiden mellan dessa mönstringar mera regelbundet söka känning med hemorten. Det vore kommissionens förhoppning, att en på det föreslagna sättet bedriven understödsverksamhet skulle kunna snabbt och för rimliga kostnader bringa sjömännen den hjälp, varav många av dessa måste anses vara i trängande behov.

Arbetslöshetskommissionen har slutligen hemställt om medgivande därtill, att en understödsverksamhet till förmån för arbetslösa sjömän måtte få anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med de synpunkter, som utvecklats i

utlåtandet, och att statsbidraget till denna verksamhet måtte få utgå med högst 75 % åt de kommuner, vilka till kommissionen inkomme med framställningar om statsbidrag till understödsverksamhet för sådana arbetslösa sjömän med försörjningsplikt, som icke vore inom vederbörande kommun mantalsskrivna, och till vilka kommuner kommissionen efter prövning av läget på respektive orter funne sig böra bevilja statsbidrag till anordnandet av understödsverksamhet av här ifrågavarande slag.

Även beträffande några *andra yrkeskategorier* har hemställts om särskilda åtgärder för arbetslöshetens lindrande.

Vid sammanträde med Hanebo kommunalfullmäktige den 25 januari 1931 beslöto sålunda fullmäktige, bland annat, instämma i Arbrå kommunalfullmäktiges beslut att hemställa till statsmakterna om sådan ändring i direktiven angående statsbidrag till arbetshjälp, att sådan i framtiden även måtte utgå för skogs- och flottningsarbetare samt jordbruksarbetare.

Härefter har fullmäktiges ordförande i en till departementschefen ställd skrift den 19 februari 1931, under åberopande av fullmäktiges beslut, gjort hemställan i enahanda syfte.

I anledning härav har *arbetslöshetskommissionen* den 13 mars 1931 avgivit infortrat yttrande.

Kommissionen har därvid anfört, bland annat, att skogs-, flottnings- och lantarbetare väl blivit ställda utanför den statliga hjälpverksamheten, men att kommissionen samtidigt därmed antytt, att kommissionen vore villig medgiva dispens från dessa avstängningsbestämmelser, där särskilda skäl härför kunde anföras. Sådana dispenser hade jämväl under årens lopp meddelats såväl vad anginge förenämnda yrken som också beträffande vissa andra. I fortsättningen har kommissionen anfört följande.

Under innevarande vinter hade situationen obestriddligen blivit bekymmersam för skogsarbetarna inom åtskilliga kommuner i Norrland på grund av att avverkningarna begränsats såsom en följd av depressionen inom sågverksindustrin, och kommissionen hade också funnit anledning bevilja flera kommuner dispens från avstängningsbestämmelserna, vilket medfört, att ett rätt betydande antal arbetslösa skogs- och flottningsarbetare i år kommit i åtnjutande såväl av kontanta arbetslöshetsunderstöd med bidrag av statsmedel som också hänvisning till statliga reservarbeten. Att de arbetslösa inom Arbrå och Hanebo kommuner ännu icke blivit delaktiga av en dylik förmån berodde utslutande därpå, att kommissionen icke haft att handlägga några framställningar av denna art från dessa kommuner.

Då kommissionen förmenade, att den ordning, som nu tillämpades i fråga om dispenserande av jordbruks-, skogs- och flottningsarbetare från gällande avstängningsbestämmelser, väl tillgodosåge möjligheten att kunna i varje särskilt fall anpassa hjälpåtgärderna för avstängda grupper efter det lokalt framträdande behovet, hemställde kommissionen, att den gjorda framställningen icke måtte föranleda till någon vidare åtgärd.

I de två sistförflutna årens propositioner angående anslag till bekämpande av arbetslösheten (1929 nr 210 och 1930 nr 255) hava frågorna om *ungdomsarbetslöshet* och *yrkesutbildning* berörts.

I 1929 års proposition redogjordes sålunda bland annat för vissa uttalanden i dessa frågor, som gjorts av kommerskollegium i dess den 5 mars 1929 inkomna utlåtande över arbetslöshetskommis- sionsbetänkande, och i 1930 års proposition berördes en av arbetslöshetskommissionen i anledning av kommerskollegii nyssnämnda utlåtande under år 1929 verkställd utredning i de frågor, som nu avses, samt redogjordes för de synpunkter kommissionen i anknytning till denna utredning framlagt i utlåtande den 28 februari 1930.

I en till departementschefen ställd skrift den 14 januari 1931 har nu *Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund* gjort framställning om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten. Angående innehållet av denna framställning samt skolöverstyrelsens, medicinalstyrelsens, arbetslöshetskommissionens samt socialstyrelsens däröver avgivna utlåtanden får utskottet hänvisa till sid. 17—25 i statsrådsprotokollet.

I sammanhang med redogörelsen för nu berörda framställning och utlåtanden har departementschefen erinrat, att från och med budgetåret 1928/1929 och hittills ett belopp av högst 10,000 kronor av det allmänna arbetsförmedlingsanslaget fått utgå till bestridande av kostnaderna för särskilda anordningar för underlättande av yrkesval och för arbetsanvisning åt ungdom. För innevarande budgetår hava bidrag till ändamålet beviljats arbetsförmedlingarna i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Trälleborg samt i Södermanlands, Östergötlands, Göteborgs och Bohus samt Västmanlands län. Innevarande års riksdag har nu beslutit upphäva beloppets maximering. Beslutet är motiverat med att, då ungdomsförmedlingen vore under uppbyggnad och strävanden gjordes på åtskilliga håll att nå fram till positiva åtgärder i denna viktiga fråga samt det icke kunde anses rimligt, att eventuellt uppnåeliga resultat skulle kunna äventyras genom brist på medel, starka skäl talade för, att maximeringen av bidraget upphävdes.

Innan departementschefen ingått på behandlingen av frågan om anslag till arbetslöshetens bekämpande för nästkommande budgetår, har departementschefen *dels* redogjort för ett av arbetslöshetskommissionen i skrivelse den 13 mars 1931 gjort uttalande angående *reserverbetenas värde för de i arbetena anställda* och för i samband därmed framlagda upplysningar om *relationen mellan arbetsförtjänster och administrationskostnader* (sid. 25—28), samt för arbetslöshetsutredningens arbete m. m. (sid. 28 och 29), *dels* erinrat om sitt anförande till statsrådsprotokollet den 3 januari 1931 beträffande nu ifrågavarande ärende (sid. 29—31), *dels ock* redogjort för av statens arbetslöshetskommission i skrivelser den 28 november 1930 och den 18 mars 1931 lämnade uppgifter, i vad dessa beröra arbetsmarknadens utveckling och läge (sid. 31—39).

I berörda, den 18 mars 1931 ingivna skrivelse har kommissionen framlagt förslag till finansplan för budgetåret 1931/1932. Detta förslag är av följande utseende.

Kronor		Kronor	
Beräknade utgifter	8,500,000	Fordringar hos kommuner, vägstyrelser m. fl. för ut- förda arbeten m. m., beräk- nade till	650,000
Vid budgetårsskiftet beräk- nat rörelsekapital	1,250,000	Inventarier	600,000
Medelsreserv	1,500,000	Lån ur väglånefonden, be- räknade till	500,000
Väglånefonden	1,000,000	Brist att täckas genom ny- anvisning	10,500,000
	Summa kronor 12,250,000		Summa kronor 12,250,000

Statens arbetslöshetskommission har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen utverka ett anslag å 10,500,000 kronor för upprätthållandet av arbetslöshetskommissionens verksamhet under budgetåret 1931/1932.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Av de här återgivna sifferuppgifterna framgår, att arbetslösheten i riket under de senaste månaderna beklagligtvis nått en mycket stor omfattning. Större krav än på länge ställas därför på det allmännas åtgärder till minskande av de menliga följderna av arbetslösheten. Den lämnade redogörelsen torde hava visat, att det nuvarande systemet under den gångna vintern visat den förmåga av elasticitet, som ansetts utgöra en av dess förtjänster. Av de förut återgivna sifferuppgifterna framgår nämligen, att arbetslöshetskommissionen varit i stånd att i takt med arbetslöshetens stegring öka antalet av i reservarbetena anställda eller eljest hjälpta arbetare, så att detta antal procentuellt hållit sig på ungefär samma nivå som under de senare åren, då arbetslösheten varit av betydligt mindre omfattning. Härvid är dock att märka, att hjälpen nu i icke oväsentlig utsträckning lämnats i form av kontantunderstöd. Såsom jag förut tillkännagivit, har detta under nuvarande förhållanden enligt min mening endast inneburit en riktig utveckling, i det att under särskilda förhållanden, såsom vid mera tillfällig ökning av arbetslösheten å viss ort, det för en tid kan vara lämpligt att lämna kontanta bidrag.

Såsom i det föregående erinrats, framhöll jag vid den preliminära behandlingen i statsverkspropositionen av föreliggande spørsmål, att man enligt min mening hade att räkna med att statens verksamhet till bekämpande av arbetslösheten komme att även under nästa budgetår bedrivas efter i huvudsak samma grunder som hittills. Någon anledning till ändring av denna uppfattning har sedermera icke förekommit; emellertid vill jag redan här omnämna, att jag har för avsikt att senare i dag föreslå framläggande av proposition angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet.

I detta sammanhang må framhållas, att enligt min uppfattning frågan om statens åtgärder i anledning av arbetslösheten inom kort bör upptagas till en allsidig prövning, därvid bland annat det föreliggande sakkunnigbetänkandet angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten bör bli va

föremål för övervägande. Ytterligare material för ärendets behandling torde inom en nära framtid komma att föreligga i yttrande från socialstyrelsen i anledning av den styrelsen anbefallda kompletterande utredningen till nämnda betänkande samt i första delen av arbetslöshetsutredningens betänkande. Såsom redan nämnts, har jag vid behandlingen av den nu förevarande frågan haft del av korrektur till de största partierna av denna del ävensom en innehållsöversikt. Inom kort torde sagda del av sistnämnda betänkande föreligga i tryck.

I det föregående har jag berört *vissa av arbetslöshetskommissionen verkställda utredningar* rörande särskilda frågor, som sammanhånga med den under nuvarande former bedrivna verksamheten för arbetslöshetens bekämpande. Jag redogjorde därvid bland annat i korthet för ett av kommissionen den 16 april 1930 avgivet utlåtande och framhöll då, att i detta utlåtande redogjorts för en del av representanter för landssekreterariatet och vissa fackförbund framställda yrkanden. I samband därmed framhöll jag, att vissa av dessa yrkanden vore av sådan natur, att bifall till desamma skulle innebära omläggning av nuvarande system, medan åter andra skulle kunna bifallas utan att därigenom systemet rubbades. Beträffande vissa av dessa sist avsedda yrkanden hade också, framhöll jag vidare, de i yrkandena framställda önskemålen genom åtgöranden från kommissionens sida redan blivit uppfyllda, under det att på andra punkter frågan ännu vore oavgjord. Som jag nyss yttrade, är det min avsikt att inom kort till en allsidig prövning upptaga frågan om statens åtgärder i anledning av arbetslösheten. Med hänsyn till sålunda angivna förhållanden synes mig anledning saknas att i förevarande sammanhang närmare ingå på de spörsmål, som diskuteras i kommissionens nyssnämnda utlåtande.

Vad vidare angår arbetslöshetskommissionens förslag om *särskild understödsverksamhet för vissa arbetslösa sjömän*, vill jag framhålla, att jag för min del finner en sådan understödsverksamhet böra under nu rådande, för sjömännen särskilt bekymmersamma förhållanden komma till stånd. Hinder torde därvid icke böra möta att under de förutsättningar kommissionen angivit statsbidrag utgår jämväl till understöd åt arbetslösa sjömän, vilka frivilligt lämnat sin senaste anställning. Vad angår förhöjt statsbidrag för ifrågavarande verksamhet vill jag framhålla, att sådan förhöjning synes mig stå i överensstämmelse med billighetens krav. Det måste nämligen anses rimligt, att kommun, som anordnar en av särskilda skäl påkallad understödsverksamhet för personer, vilka ej äro mantalsskrivna inom densamma, påyrkar, att staten bidrager med högre belopp än i vanliga fall. Med hänsyn till de särskilda förhållandena och då tiden för understödsverksamhetens bedrivande tills vidare torde böra begränsas till den 30 april detta år, synes det vara lämpligt, att kommissionen tillerkännes rätt att i varje särskilt fall bestämma det förhöjda statsbidragets storlek, dock att detsamma ej får överstiga 75 % av understödet. Beslut i nu berörda avseenden torde emellertid icke böra fattas i förevarande sammanhang, utan torde jag senare i dag få underställa Kungl. Maj:t spörsmålet till avgörande.

Vad angår den i det föregående berörda framställningen angående *skogs-*

och *flottledsarbetare* samt *lantarbetare* torde densamma med hänsyn till vad arbetslöshetskommissionen anfört därom att dylika arbetare kommit i åtnjutande av kontantunderstöd eller hänvisats till reservarbeten icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Jag vill i samband härmed framhålla, att motsvarande spörsmål motionsvis underställts årets riksdag.

Beträffande den del av förevarande spörsmål, som avser *ungdomsarbetslösheten*, är det tydligt, att denna arbetslöshet för närvarande är mycket omfattande. Tidigare hysta förhoppningar att bättre förhållanden småningom skulle inträda på detta område hava alltså hittills icke blivit infriade. Givet är, att ungdomsarbetslösheten av flera olika skäl utgör ett mycket allvarligt problem, som i särskild grad påkallar statsmakternas uppmärksamhet.

I fråga om sådan ungdom, som icke fyllt 18 år, torde det därvidlag framför allt gälla att åvägabringa förbättrad vägledning åt de unga vid deras *yrkesval*. Sådan vägledning torde kunna lämnas genom skolan, men även genom arbetsförmedlingen. I sistberörda hänseende vill jag framhålla att, sedan riksdagen i år upphävt maximeringen av det bidrag från det allmänna arbetsförmedlingsanslaget, som får utgå till bestridande av kostnaderna för särskilda anordningar för underlättande av yrkesval och för arbetsanvisning åt ungdom, möjligheterna till effektiv vägledning torde hava ökats. Det är att hoppas, att dessa möjligheter utan dröjsmål skola utnyttjas.

Beträffande arbetslös ungdom, som befinner sig i åldern över 18 år, böra enligt min uppfattning det allmännas strävanden närmast gå ut på att sådana unga under sin nödtvungna ledighet erhålla en sysselsättning, som kan bliva av betydelse för deras försörjningsmöjligheter i framtiden. Nuvarande avtalsförhållanden på arbetsmarknaden torde nämligen göra det oundvikligt, att arbetsknappheten i stor utsträckning går ut över denna ungdom, som i avlöningshänseende i stor omfattning likställes med fullt yrkesskicklig vuxen arbetskraft men ej äger samma arbetskapacitet. Vad då angår arbetslöshetstidens utnyttjande som utbildningstid, kan det icke ifrågakomma att här ingå på de väckta spörsmålen, huruvida nuvarande stipendiebelopp vid folkhögskolor, lantmannaskolor samt kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning böra höjas. Jag vill emellertid erinra om att dessa spörsmål motionsvis underställts innevarande riksdag men ännu icke föranlett något beslut. Skulle riksdagens beslut icke komma att innebära ökade möjligheter i utbildningshänseende för arbetslös ungdom, är jag för min del beredd att verka för att saken tages upp från annan utgångspunkt nästa år.

Vad som för närvarande torde kunna åtgöras, synes vara *dels* försök att förmå kommunerna att med bistånd från arbetslöshetskommissionen i ökad omfattning bedriva kursverksamhet för arbetslös ungdom, *dels ock* undersökning av möjligheterna att inom reservarbetenas ram anordna för ungdom och dess utbildning mera lämpade arbeten än de sedvanliga. I intetdera hänseendet påkallas emellertid ändrade direktiv eller eljest beslut från riksdagens sida. För min del skall jag låta mig angeläget vara att i samråd med arbetslöshetskommissionen söka befrämja saken.

I vad medicinalstyrelsen i förevarande sammanhang anfört angående *kura-*

torsverksamhet som förbindelselänk mellan sjukhus och arbetsförmedlingarna kan jag i allt väsentligt instämma.

” Vad härefter angår frågan om *storleken av det anslagsbelopp*, som med nu angivna utgångspunkter i fråga om åtgärder till arbetslöshetens bekämpande *erfordras för nästa budgetår*, anförde jag redan i statsverkspropositionen, att i en tid av stigande arbetslöshet, sådan som den nuvarande, det naturligen vore alldeles nödvändigt, att arbetslöshetskommissionens verksamhet kunde fortgå i all önskvärd och ur olika synpunkter lämplig omfattning utan att hindras av begränsad medelstillgång. Såväl i fråga om reservarbeten som beträffande lämnande av kontantunderstöd och hjälp i andra former bör kommissionen hava möjlighet att lämna allt det bistånd, som med hänsyn till tillgången på arbetsmöjligheter och andra omständigheter finnes skäligt. Därvidlag vill jag tillägga, att för den händelse den nuvarande stora arbetslösheten skulle komma att utsträckas över en period av avsevärd längd, det måste vara önskvärt, att procenttalet av dem, som erhålla bistånd från kommissionen eller på annat sätt, kan ökas utöver den under de senare åren sedvanliga siffran. En dylik utvidgning av verksamheten kommer tydligen i sin tur att medföra ökade kostnader.

Från dessa utgångspunkter finner jag det icke tillräddligt att uppskatta summan av utgifterna under nästa budgetår till lägre belopp än det belopp av 8.5 miljoner kronor, varmed arbetslöshetskommissionen räknat. Beräkningen är uppgjord på sedvanligt sätt på grundval av den senaste tidens erfarenheter, och då man tyvärr icke vågar bestämt räkna med någon avsevärdare förbättring på arbetsmarknaden, torde — i belysning tillika av vad jag nyss anført rörande önskvärdheten av hjälp åt ett procentuellt ökat antal arbetslösa — beloppet snarast få anses beräknat i underkant; dock synes tillräcklig anledning till höjning av detsamma icke föreligga. I likhet med kommissionen har jag vid ifrågavarande uppskattning räknat med att det belopp, som för nästa budgetår kan bli erforderligt i händelse farleden Ramsvikskilen—Ålstenshamn kommer till utförande, skall rymmas inom den av kommissionen beräknade medelsåtgången.

Arbetslöshetskommissionen har emellertid ansett, att ytterligare 2 miljoner kronor skulle behöva anvisas. Medan för närvarande räknats med omkring 1.5 miljoner kronor till täckande dels av inventarier och utestående fordringar, dels av medelsreserv, motsvarande behovet av likvida tillgångar, och dels av den så kallade väglånefonden, beräknar kommissionen nämligen nu på grund av rörelsens förväntade utvidgning och med hänsyn till att någon reservation icke förutses komma att finnas å innevarande budgetårs anslag, att förutom det belopp, som svarar mot inventarier och fordringar m. m., bör beräknas en summa av 1.5 miljoner kronor till verklig medelsreserv. Därjämte borde väglånefonden — 1,000,000 kronor — helt avskiljas från disponibla medel och redovisas separat. Då vid detta budgetårs utgång beräknats vara utlämnade lån ur väglånefonden till sammanlagt 500,000 kronor, skulle ytterligare 500,000 kronor erfordras till fonden.

Mot arbetslöshetskommissionens sålunda gjorda beräkningar har jag icke annan erinran att framställa, än att det knappast synes erforderligt, att, i mot-

sats mot vad som tidigare ägt rum, belasta budgeten med ett så stort belopp som 1.5 miljoner kronor till verklig *medelsreserv*. Därest sådan reserv — som här är avsett — allenast omfattar det belopp, som behöves för att finnas tillgängligt i likvida tillgångar, torde, såvitt nu kan bedömas, en nedsättning till 1 miljon kronor utan olägenhet kunna ske.

Med denna begränsning skulle det erforderliga anslaget kunna bestämmas till (8.5 + 1.5) 10 miljoner kronor, ett belopp, som ändock med icke mindre än 3 miljoner kronor överstiger det av mig i statsverkspropositionen — i anslutning till framställning från arbetslöshetskommissionen — preliminärt beräknade beloppet. Anledningen till beloppets ökning är uppenbarligen, att arbetslösheten antagit dimensioner, som ännu vid statsverkspropositionens framläggande icke ansågos behöva tagas i beräkning.

Vad särskilt angår den så kallade *väglånefonden* vill jag framhålla att, såsom redan förut antytts, med densamma avses att underlätta vägbyggnader i fria marknaden genom lån. Härigenom möjliggöres, att dessa vägbyggnader komma till utförande tidigare än statsbidrag ur vederbörligt anslag kunna erhållas. I sin ordning bidra dessa vägbyggnadsarbeten — vid vilka utgå avtalsenliga löner — till arbetslöshetens motverkande. Denna verksamhetsform, som under flera år prövats, synes mig ändamålsenlig, och jag förutsätter därför, att låneverksamheten skall kunna även i framtiden få bedrivas. Arbetslöshetskommissionen har nu hemställt, att väglånefonden skulle helt avdelas från disponibla medel och redovisas separat. Då man synes hava att räkna med att förevarande låneverksamhet kommer att bliva av stadigvarande beskaffenhet, torde skäl föreligga att bifalla kommissionens nyssnämnda hemställan. Om riksdagen ej framställer erinran häremot, torde jag få underställa sistberörda fråga Kungl. Maj:ts prövning, sedan riksdagen fattat beslut i anslagsfrågan.

Enligt vad jag inhämtat av chefen för finansdepartementet, kommer denne att senare under riksdagens lopp framlägga förslag rörande sättet för anskaffande av medel till täckande av den nu beräknade merkostnaden.»

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft

dets en inom andra kammaren av herr *O. Öhman* m. fl. väckt motion, nr 249, däri hemställets,

att riksdagen måtte bevilja ett förslagsanslag å 100 miljoner kronor, varav 50 miljoner kronor disponeras under budgetåret 1931/1932 till anordnande av statliga och kommunala arbeten för de arbetslösa;

att riksdagen uppdrager åt regeringen att för de närmaste två åren planlägga hjälpverksamheten för de arbetslösa i den omfattning, som anvisade medel medgiva;

att riksdagen måtte som villkor för anslaget användande föreskriva, att arbetslöshetskommissionen avskaffas samt att hjälpverksamheten för de arbetslösa organiseras så att ledningen därav lägges direkt under socialdepartementet och under detsamma sorterande organ;

att de genom staten eller kommunerna anordnade arbetena för de arbetslösa betalas med avtalsenliga löner, samt att riksdagen vid beviljande av ovannämnda anslag måtte fastställa sådana direktiv, att alla arbetslösa i möjligaste mån beredas arbete och att, därest i något fall arbete ej kan beredas de arbetslösa, dessa beviljas rätt till kontant understöd,

dels en inom första kammaren av herr *T. Nerman* väckt motion, nr 187, vari, med hänvisning till motiveringen i förenämnda motion, gjorts enahanda yrkande;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 264, inom första kammaren av herr *G. Möller* m. fl. och den andra, nr 423, inom andra kammaren av herr *P. A. Hansson* m. fl., vari föreslagits, att vid användningen av det anslag till arbetslöshetens bekämpande, som kan bliva beviljat för budgetåret 1931/1932, i motionerna angivna grunder skola tillämpas.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

*Utskottets
yttrande.*

De i propositionen lämnade uppgifterna om det nuvarande konjunkturläget på arbetsmarknaden och jämväl eljest kända förhållanden ådagalägga, att omfattningen av arbetslösheten i riket under den förflutna vintern i oroväckande grad tilltagit. På sätt departementschefen framhållit, måste därför större anslag än på länge beviljas till lindring av arbetslöshetens ur skilda synpunkter menliga följder.

Enligt den föreliggande propositionen skulle statens arbetslöshetshjälp under nästkommande budgetår utövas i samma former som hittills. Härtill får utskottet giva sin anslutning, under erinran att de två senaste årens riksdagar uttalat, att det måste anses olämpligt, att under pågående utredning om arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande några ändringar vidtagas i på förevarande område gällande bestämmelser.

Som bekant har på senare tid arbetslösheten sträckt sina verkningar även till skogs- och lantarbetare. Dessa äro visserligen såsom säsongarbetare enligt av arbetslöshetskommissionen utfärdade bestämmelser avstängda från arbetslöshetshjälp. Emellertid kan vid behov dispensförfarande användas, och, enligt vad utskottet erfarit, hava gjorda ansökningar om dispens i sådant hänseende hittills av arbetslöshetskommissionen bifallits. De arbetslösa, som erhålla sådan dispens, bliva härigenom fullt jämställda med dem, som tillhöra av nu ifrågasvarande restriktiva bestämmelser icke berörda yrkesgrenaar. Utskottet vill vidare erinra därom, att innevarande års riksdag i anledning av inom riksdagen väckta motioner (I: 240 och II: 399) angående beviljande av förstärkning av det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget till bekämpande av arbetslösheten uttalat, att riksdagen förutsatte, att, därest situationen å arbetsmarknaden fortfarande bleve sådan, att en utsträckning av oförmålda dispensförfarande skulle visa sig erforderlig, detta ock utan onödig omgång komme att ske.

Vad angår storleken av det anslagsbelopp, som erfordras under nästkommande budgetår för arbetslöshetens bekämpande, har utskottet för fortsättande av arbetslöshetskommissionens verksamhet funnit sig böra tillstyrka Kungl.

Maj:ts förslag om anvisande för ändamålet i fråga av ett anslag å 10,000,000 kronor.

Av vad sålunda anförts följer, att utskottet icke kunnat ansluta sig till de motionsvis framställda yrkandena.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herrar Öhmans m. fl., Nermans, Möllers m. fl. och P. A. Hanssons m. fl. motioner, II: 249, I: 187, I: 264 och II: 423, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

Stockholm den 15 maj 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, J. L. Widell, J. Nilsson* i Malmö, *N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *Oscar Olsson, E. J. G. Rosén, C. I. Asplund, J. G. Walles, C. G. V. Hammarskjöld, K. E. Andersson* i Eliantorp, *I. Hj. E. Pauli* och *K. A. S. Nylander*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *C. R. Jansson* i Falun, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *G. Strindlund, E. J. Wigforss, B. F:son Holmgren, E. G. E. Eriksson* i Stockholm, *J. Olofsson* i Digerås, *S. Persson* i Fritorp, *O. E. F. Järte* och *J. Jönsson* i Revinge.

Reservationer:

1) av herrar *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Asplund, Walles, Pauli, Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist* i Karlskrona, *Wigforss* och *Eriksson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»De i propositionen lämnade uppgifterna om det nuvarande konjunkturläget på arbetsmarknaden och jämväl eljest kända förhållanden ådagalägga, att omfattningen av arbetslösheten i riket under den förflutna vintern i oroväckande grad tilltagit. På sätt departementschefen framhållit, måste därför större krav än på länge ställas på det allmännas åtgärder till minskande av arbetslöshetens ur skilda synpunkter menliga följder, vilka enligt utskottets mening eljest skulle kunna tillfoga samhället allvarlig skada.

Enligt den föreliggande propositionen skulle statens hjälpverksamhet på ifrågavarande område under nästkommande budgetår utövas efter i huvudsak samma former som hittills.

I överensstämmelse med vad dels framhållits i Kungl. Maj:ts proposition, nr 202, angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet, dels ock motionsvis framförts, anser utskottet emellertid för sin del, att med hänsyn till det brydsamma läget på arbetsmarknaden krav måste ställas på att hjälpverksamheten väsentligen vidgas, så att hjälp kommer alla ofrivilligt arbetslösa till del. I likhet med vad motionsvis påpekats, hyser utskottet den uppfattningen, att arbetslöshetspolitiken bör så omläggas, att arbetslöshetskommissionens verksamhet avvecklas så snabbt som detta — med hänsyn till pågående arbetsföretag och möjligheterna att sätta i gång beredskapsarbeten, där de arbetslösa kunna sysselsättas — är utförbart. Så länge arbetslöshetskommissionens verksamhet emellertid fortgår, synes det utskottet dock oavvisligt, att humanare regler än de, som för närvarande tillämpas av kommissionen, iakttagas.

Särskilt måste anses påkallat, att lönerna till nödhjulsarbete så avpassas, att de giva den i sådant arbete anställda skälig försörjning och att den kontanta understödsverksamheten bedrivs i all den utsträckning, förhållandena kräva. Utskottet finner sig därjämte böra uttala, att hjälpen icke bör begränsas till att gälla vissa angivna fack eller yrken. Därigenom skulle, bland andra, skogs-, flottnings- och lantarbetare utan särskilt dispensförfarande beredas rätt till arbetslöshetshjälp.

Vad beträffar de för ifrågavarande hjälpverksamhet i övrigt gällande direktiven, vill utskottet framhålla, att förhållandena på arbetsmarknaden aktualiserat en genomgripande revision även av de bestämmelser, vilka nu så gott som fullständigt utesluta vissa grupper från det allmännas hjälp. Utskottet hävdar den uppfattningen, att avstängning från arbetslöshetshjälp endast må drabba den, som deltagar i strejk eller är föremål för lockout, samt att arbetsplats, vid vilken konflikt pågår, icke må räknas till den öppna arbetsmarknadens arbetstillfällen.

Vad beträffar storleken av det äskade anslaget, har utskottet, oaktat detsamma kan i och för sig synas väl snävt tillmätt, funnit sig icke böra förorda höjning av det begärda anslagsbeloppet.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, får utskottet alltså hemställa,

I. att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och herrar Möllers m. fl. och P. A. Hanssons m. fl. ovanberörda motioner, I: 264 och II: 423, till bekämpande av arbetslösheten i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet angivna grunder för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000,000 kronor; samt

II. att herrar Öhmans m. fl. och Nermans motioner, II: 249 och I: 187, i vad de ej må anses besvarade genom vad utskottet anført, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.»

2) av herr *Rosén* beträffande utskottets motivering.